

MTÜ Võrumaa Partnerluskogu Leader piirkonna turismivaldkonna uuring/kaardistus.

MTÜ Võrumaa Partnerluskogu turismivaldkonna uuring/kaardistus koostati arengustrateegia 2023-2029 väljatöötamise sisendina.

Turism on tugeva regionaalse mõjuga, andes tööd maapiirkondades ja tekitades tulu paikades, kus tootmisega seotud töökohti on vähe. Edukas turismisektor tõstab kohalike elanike elukvaliteeti heade restoranide, maailmatasemel sündmuste ning põnevate atraktsioonidega nii linnades kui ka maal.¹

Turismisektor on viimastel aastatel olnud mõjutatud väga tugevatest välisfaktoritest. Järsult ja tugevalt mõjutas sektori toimimist covid19 viirus ja sellega seonduvad piirangud ja hirmud ning transpordiühenduste vähenemine. Samuti on sektorit tugevalt mõjutanud nii oluliselt halvenenud julgeolekuolukord, Venemaa agressioon Ukrainas, kaasnevad sanktsioonid kui ka ebastabiilsemaks muutunud majanduskeskkond, inflatsioon. Need asjaolud tõid kaasa välituristide saabumiste järsu vähenemise alates 2020. aasta kevadest, esialgselt seda mõningal määral kompenseerinud siseturistide teenuste tarbimise kasvu, mis piiride uuesti avanedes siiski on näitamas kasvu pidurdumise ja osalt isegi kahanemise märke. Perspektiiv ei ole helge ja kiiret taastumist rekordilisele 2019. aasta tasemele pole ette näha, kuna inflatsioon on väga kiire ning klientide eluaseme jm kulud ning ka teenusepakkujate üldkulud on kiires kasvutrendis, mis toob paratamatult kaasa hinnatõusu, vaba aja kulutuste vähenemise ja võib tingida ka osade ettevõtete ajutise sulgemise või tegevuse lõpetamise.

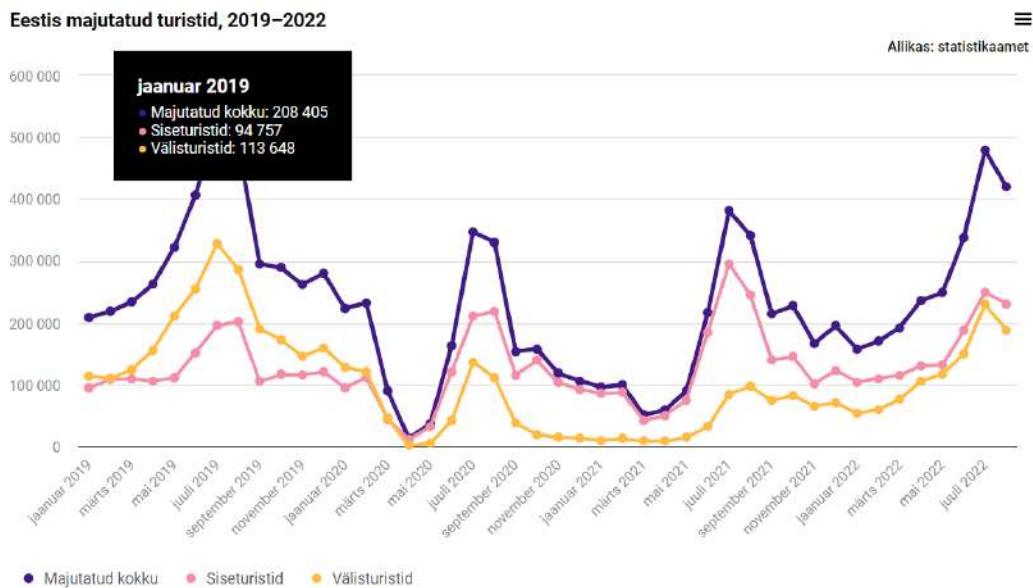
Käesolev dokument toob esimeses osas välja turismivaldkonna olulisemate statistiliste näitajate kaardistuse ja muutused fookusega perioodil 2019-2022. Andmed pärinevad Statistiaametist ja puhkaeestis.ee turismiprofessionaalile suunatud lehelt, mida haldab EAS ja KREDEX ühendasutuse turismiosakond. Statistikaameti andmed on maakonna täpsusega.

Dokumendi teises osas on kajastatud MTÜ Võrumaa Partnerluskogu piirkonnas läbi viidud turismiteenuse pakkujate küsitluse tulemused. Uuring viidi läbi veebipõhise küsitluse vormis, kasutati nii valikvastustega kui avatud küsimusi, mis võimaldasid vastajatel oma valikuid kommenteerida. Küsitlus saadeti välja 129 kontaktile, vastused laekusid 18 respondendilt (14%). Küsitlus oli anonüümne. Küsitluse tulemusi valideeriti fookusgrupis, 19.10.2022, kus olid esindatud erinevates piirkondades tegutsevad turismiteenuste pakkujad, kokku 7 inimest, kes esindasid erinevat tüüpi turismiteenuseid pakkuvaid organisatsioone.

¹ Allikas: <https://www.puhkaeestis.ee/et/turismiprofessionaalile>

Ülevaade muutustest turismisektoris 2019-2022

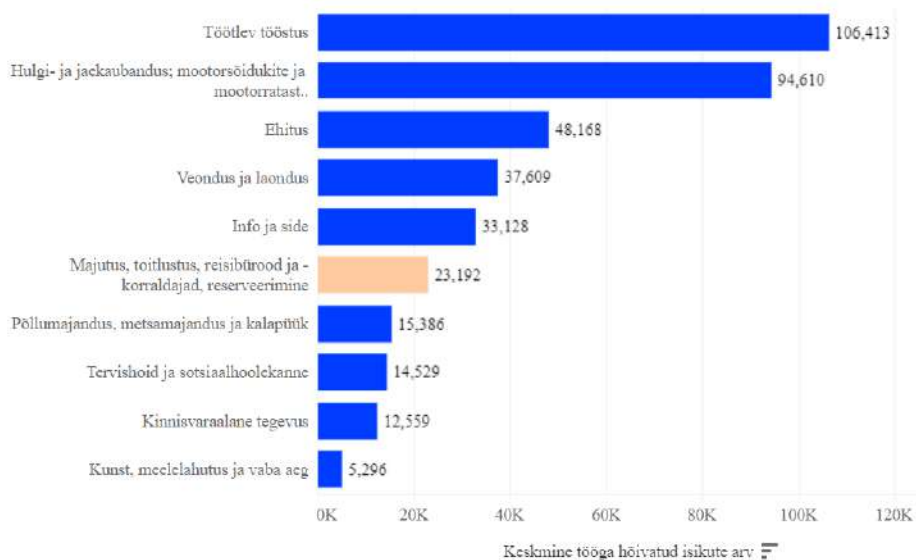
Joonis 1

Turismisektor on oluline tööhõive pakkuja, mis on eriti oluline maapiirkondades, kus sageli puuduvad suuremad tööstusettevõtted.

Joonis 2 Keskmine tööga hõivatute arv tegevusala lõikes II kvartal 2022. Allikas: Statistikaamet.

Keskmine tööga hõivatud isikute arv tegevusala lõikes

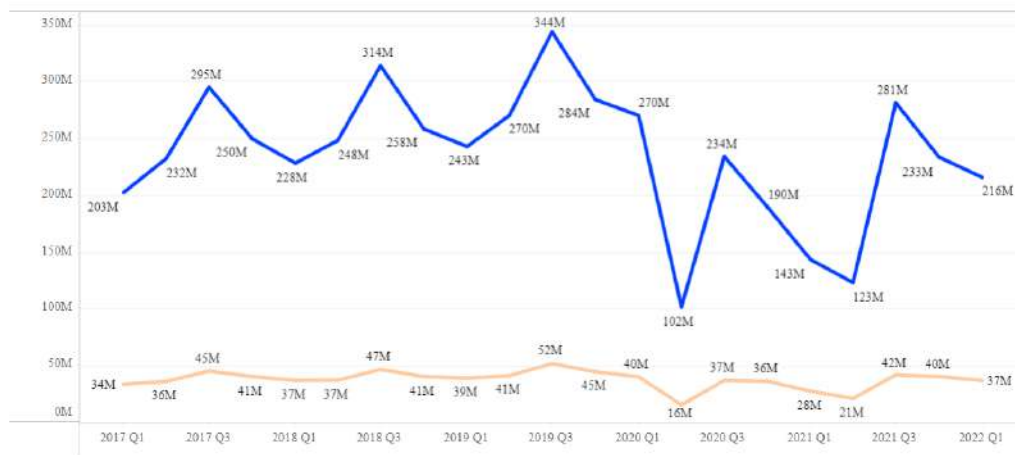

Turismisektoril on oluline roll maksutulu genereerimises. Osaliselt jõuab maksutulu kohalike omavalitsute eelarvesse, laekunud ressursiga on võimalik arendada kohaliku elu erinevaid valdkondi.

Iga turismisektoris kulutatud **1 euro toob 0,46 eurot kaasuvat tulu** teistes sektorites. Igast kulutatud eurost turismisektoris **0,28 eurot jõuab maksutuludesse**.

Joonis 3 Käive ja maksutulu majutus- ja toitlustussektoris kvartalite lõikes . Allikas: Statistikaamet

Käive ja riiklikud maksud: majutus ja toitlustus

Riiklikud maksud sisaldavad tulumaksu, sotsiaalmaksu, hasartmängunaksu, käibemaksu, tollimaksu, alkoholi- ja tubakaaktsiisi, kütuse-, elektri- ja pakendiaktsiisi, raskeveokimaksu ja maamaksu. Tööõnnumaksud sisaldavad kinnineetud tulumaksu, sotsiaalmaksu, korumisoensioonimaksu ja töötuskindlustusmaksu.

■ Käive ■ Riiklikud maksud

Alljärgnevalt on toodud värskema kättesaadava statistika põhjal (allikas: Statistikaamet) mõned turismisektori olulised sektori näitajad Eesti kohta tervikuna, samuti Võru maakonna kohta. Kohalike omavalitsuste põhiselt pole majutusstatistika andmed kättesaadavad.

Tabel 1 Majutatutute arv jaanuar – august 2019 -2022 võrdluses. Allikas: Statistikaamet

	muutus 2022/2019								muutus 2022/2019							
	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug.	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug.
Kokku	-50 576	-49 180	-40 941	-26 142	-73 467	-70 129	-44 601	-68 363	-24%	-22%	-18%	-10%	-23%	-17%	-9%	-14%
Eesti	9 681	1 409	6 423	24 337	20 899	34 822	54 138	29 275	10%	1%	6%	23%	19%	23%	28%	15%
Välisriigid	-60 257	-50 589	-47 364	-50 479	-94 366	-104 951	-98 739	-97 638	-53%	-46%	-38%	-32%	-45%	-41%	-30%	-34%
Soome	-22 524	-33 684	-22 383	-16 464	-26 326	-21 280	-18 961	-14 225	-70%	-66%	-49%	-26%	-38%	-26%	-14%	-17%
Läti	612	727	1 503	3 336	-1 436	976	1 943	1 986	6%	6%	10%	24%	-9%	6%	10%	9%
Venemaa	-27 050	-8 212	-14 082	-12 304	-18 329	-9 069	-10 875	-15 840	-77%	-64%	-71%	-73%	-75%	-53%	-49%	-60%
Saksamaa	-1 238	-1 281	-2 373	-4 535	-9 680	-16 427	-16 872	-17 032	-38%	-37%	-46%	-54%	-59%	-61%	-55%	-56%

Siseturismi elavnemine on aidanud märkimisväärselt vähendada välituristide saabumise vähenemisest tingitud lünka. Ainsa Eesti jaoks olulise lähivälituruna on kasvanud saabumised Lätist. Riiklikult korraldatud jõulise Soome turu suunalise turundustegevuse tulemusel on Soome turg hakanud vähehaaval taastuma, kuid 2019. aasta taset pole veel saavutatud.

Tabel 2 Ööbimiste arv jaanuar-august 2019-2022 võrdluses. Alliks: Statistikaamet

	muutus 2022/2019								muutus 2022/2019							
	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug.	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug.
Kokku	-101 125	-77 903	-67 863	-56 206	-142 301	-139 552	-101 117	-109 028	-26%	-21%	-16%	-12%	-24%	-19%	-10%	-12%
Eesti	23 297	6 963	22 345	42 434	33 910	53 628	92 875	61 205	15%	4%	13%	24%	19%	20%	25%	18%
Välisriigid	-124 422	-84 866	-90 208	-98 640	-176 211	-193 180	-193 992	-170 233	-52%	-41%	-37%	-32%	-43%	-40%	-31%	-31%
Soome	-38 385	-52 584	-42 238	-38 956	-56 733	-43 526	-41 518	-22 732	-68%	-62%	-50%	-33%	-42%	-28%	-16%	-15%
Läti	2 522	1 200	4 434	5 548	-1 253	2 854	2 238	5 220	16%	7%	21%	26%	-5%	11%	8%	16%
Saksamaa	-6 344	-6 516	-7 514	-11 232	-14 935	-26 751	-25 754	-22 677	-56%	-56%	-53%	-56%	-51%	-58%	-47%	-44%
Venemaa	-61 950	-13 799	-25 939	-21 717	-36 985	-22 078	-30 019	-37 993	-78%	-58%	-68%	-70%	-76%	-63%	-62%	-68%

Statistikaameti andmetest nähtub et perioodil jaanuar-august (hõlmab turismi kõrghooaega) on hüppeliselt vähenenud ööbivate välisküllastajate saabumised, riikide üleselt kokku 2022. aasta jaanuarist augustini langenud keskmiselt ca 40%. Välisküllastajate ööbimiste arv vähenes sama perioodi vaates 38%. Välisküllastajatest on üldisele trendile vastupidist suundumist ehk kasvu näidanud Läti turg (saabumiste kasv vaadeldaval perioodil 8% ja ööbimiste kasv 12,5%).

Siseturistide ööbimisega külastuste arv 2022 aastal on ca 16% suurem kui 2019 aasta samal perioodil ja ööbimiste arv on kasvanud ca 17%.

Eeltoodust nähtub, et vähesel määral pikenes sihtkohas viibimise aeg nii välis- kui siseturistide puhul, mis on iseenesest positiivne suundumus.

Siseturismi positiivsed arengud ei ole kompenseerinud väliturismi vähenemisest tingitud tühimikku ettevõtjate jaoks.

Tabel 3 Majutatud maakondade lõikes jaanuar-august 2019-2022 võrdluses

	muutus 022/2019								muutus 2022/2019							
	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug.	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug.
Eesti	-101 125	-77 903	-67 863	-56 206	-142 301	-139 552	-101 117	-109 028	-26%	-21%	-16%	-12%	-24%	-19%	-10%	-12%
Tallinn	-71 485	-48 248	-39 540	-38 188	-86 121	-93 782	-67 740	-70 838	-36%	-27%	-20%	-16%	-29%	-29%	-17%	-19%
Pärnu mk	-9 862	-9 073	-10 415	-7 349	-16 663	-13 274	-6 605	877	-21%	-18%	-18%	-12%	-22%	-12%	-4%	1%
..Pärnu linn	-8 032	-9 212	-9 386	-6 445	-14 795	-12 462	-9 002	-1 517	-18%	-19%	-17%	-11%	-22%	-14%	-7%	-2%
Tartu mk	-10 078	-4 254	-9 003	-2 141	-13 338	-10 661	-17 470	-12 168	-30%	-13%	-22%	-5%	-27%	-19%	-23%	-19%
..Tartu linn	-9 593	-6 418	-9 880	-2 639	-13 028	-10 606	-16 110	-13 409	-30%	-21%	-26%	-7%	-30%	-21%	-26%	-25%
Ida-Viru mk	-10 063	-9 165	-8 483	-7 958	-10 132	-3 547	-2 394	-5 585	-30%	-30%	-25%	-22%	-27%	-8%	-4%	-9%
Saare mk	-926	-2 339	-1 907	-1 659	-5 235	-5 299	-1 414	1 308	-8%	-20%	-14%	-10%	-21%	-13%	-2%	2%
Harju mk, v.a Tall	-2 336	-4 892	-2 047	-1 101	-5 843	-12 807	-13 616	-9 251	-14%	-25%	-11%	-6%	-24%	-33%	-26%	-21%
Lääne-Viru mk	-843	-3 197	-3 837	-2 847	-4 043	-4 520	-6 420	-8 336	-7%	-24%	-26%	-18%	-23%	-17%	-16%	-21%
Valga mk	1 270	373	4 266	1 930	-2 228	-3 855	1 188	-3 000	10%	2%	48%	22%	-16%	-15%	4%	-10%
Lääne mk	1 778	458	-1 101	-2 229	-3 254	3 186	-8	-3 125	37%	7%	-12%	-18%	-23%	16%	0%	-11%
Võru mk	-450	-927	-804	462	-1 082	-2 633	-1 818	-3 648	-4%	-9%	-8%	5%	-9%	-13%	-7%	-14%
Viljandi mk	571	927	1 288	2 003	1 123	62	-1 322	-523	13%	25%	28%	39%	15%	1%	-6%	-3%
Järva mk	1 807	696	1 502	379	1 039	730	5 085	3 120	67%	27%	61%	17%	30%	12%	86%	38%
Hiiu mk	-165	-22	365	1 019	1 370	823	2 016	2 794	-13%	-2%	36%	63%	58%	14%	17%	33%
Põlva mk	78	820	603	562	223	2 033	6 231	-2 828	4%	65%	35%	35%	7%	42%	72%	-32%
Jõgeva mk	-917	-234	-241	-560	981	2 757	1 339	1 239	-43%	-11%	-11%	-20%	34%	72%	17%	21%
Rapla mk	496	1 174	1 491	1 471	902	1 235	1 831	936	30%	74%	95%	82%	33%	34%	72%	17%

Võru maakonnas on majutatute arv vaadeldaval perioodil vähenenud keskmiselt 7%, ehk 2022. aastal on saabumata on jäänud 10 900 turisti võrreldes 2019.aasta sama perioodiga.

Tabel 4 Siseturistide ööbimised maakonniti jaanuar- august 2019-2022

	muutus 2022/2019								muutus 2022/2019							
	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug.	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug.
Eesti	23 297	6 963	22 345	42 434	33 910	53 628	92 875	61 205	15%	4%	13%	24%	19%	20%	25%	18%
Tallinn	11 136	10 956	15 663	13 691	13 878	17 046	16 075	23 377	32%	34%	44%	35%	35%	48%	38%	56%
Pärnu mk	2 488	-399	497	7 931	7 649	10 509	26 567	13 313	11%	-1%	2%	31%	31%	26%	52%	27%
..Pärnu linn	4 076	-313	1 486	8 603	9 752	9 450	20 362	10 677	21%	-1%	5%	38%	53%	35%	71%	37%
Ida-Viru mk	-1 023	-2 453	985	1 659	1 777	5 296	10 715	6 909	-6%	-13%	5%	8%	10%	21%	28%	19%
Tartu mk	-3 009	-1 174	-1 928	3 016	-388	4 621	4 199	4 602	-14%	-6%	-8%	13%	-2%	19%	14%	17%
..Tartu linn	-2 538	-2 224	-2 737	2 133	-652	3 646	4 428	3 968	-13%	-11%	-12%	10%	-4%	18%	21%	19%
Saare mk	138	-1 640	-505	1 530	1 529	3 126	10 748	11 870	1%	-16%	-5%	13%	12%	14%	29%	42%
Harju mk, v.a Tall	1 612	-280	1 754	3 641	865	-4 015	-5 586	-808	15%	-2%	15%	33%	7%	-18%	-19%	-3%
Valga mk	4 162	585	2 885	3 094	1 071	553	5 662	-1 070	46%	5%	43%	52%	13%	3%	24%	-5%
Lääne-Viru mk	1 819	-2 448	-2 531	-825	39	1 002	1 339	-2 077	21%	-22%	-21%	-7%	0%	6%	5%	-8%
Lääne mk	2 414	1 521	508	2 465	517	6 070	4 970	1 255	64%	28%	8%	37%	7%	49%	23%	6%
Võru mk	699	-872	-579	1 100	-394	-794	-70	-2 261	9%	-10%	-7%	14%	-4%	-5%	0%	-10%
Viljandi mk	860	826	1 376	1 744	2 071	657	-263	-725	25%	27%	40%	46%	42%	7%	-2%	-5%
Järva mk	1 247	274	1 567	377	1 065	1 098	4 772	2 784	52%	12%	75%	22%	38%	22%	90%	36%
Hiiu mk	28	139	652	907	1 362	1 315	3 161	3 328	3%	14%	92%	69%	76%	29%	35%	50%
Põlva mk	159	640	418	371	86	1 942	6 186	-2 273	12%	65%	33%	29%	3%	46%	81%	-29%
Jõgeva mk	-44	221	-27	363	1 453	3 620	3 401	1 809	-4%	21%	-2%	22%	79%	147%	77%	46%
Rapla mk	611	1 067	1 610	1 370	1 330	1 582	999	1 172	43%	74%	132%	87%	65%	52%	45%	24%

Võru maakonnas on siseturistide ööbimised 2022. aastal võrreldes 2019.a aastaga ühena vähestest maakondadest vähenenud. Siseturistide ööbimised on kasvanud kõigis teistes maakondades ja Võrumaal ja Valgamaal. Siit nähtub Võrumaa selge mahajäämus enamikust teistest piirkondadest, kus on toimunud oluline siseturismi tõus.

Tabel 5 Välisturistide ööbimised maakonniti jaanuar - august 2019-2022

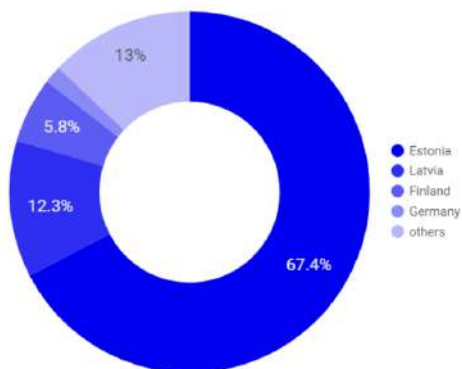
	muutus 2022/2019								muutus 2022/2019							
	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug.	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug.
Eesti	-124 422	-84 866	-90 208	-98 640	-176 211	-193 180	-193 992	-170 233	-52%	-41%	-37%	-32%	-43%	-40%	-31%	-31%
Tallinn	-82 621	-59 204	-55 203	-51 879	-99 999	-110 828	-83 815	-94 215	-51%	-41%	-34%	-25%	-39%	-38%	-24%	-29%
Pärnu mk	-12 350	-8 674	-10 912	-15 280	-24 312	-23 783	-33 172	-12 436	-50%	-39%	-40%	-43%	-48%	-36%	-32%	-18%
..Pärnu linn	-12 108	-8 899	-10 872	-15 048	-24 547	-21 912	-29 364	-12 194	-50%	-40%	-40%	-43%	-49%	-36%	-32%	-19%
Tartu mk	-7 069	-3 080	-7 075	-5 157	-12 950	-15 282	-21 669	-16 770	-54%	-26%	-43%	-26%	-47%	-47%	-48%	-47%
..Tartu linn	-7 055	-4 194	-7 143	-4 772	-12 376	-14 252	-20 538	-17 377	-57%	-38%	-46%	-26%	-49%	-48%	-49%	-51%
Ida-Viru mk	-9 040	-6 712	-9 468	-9 617	-11 909	-8 843	-13 109	-12 494	-57%	-61%	-64%	-61%	-62%	-48%	-54%	-52%
Saare mk	-1 064	-699	-1 402	-3 189	-6 764	-8 425	-12 162	-10 562	-47%	-45%	-40%	-57%	-54%	-42%	-37%	-40%
Harju mk, v.a Tall	-3 948	-4 612	-3 801	-4 742	-6 708	-8 792	-8 030	-8 443	-61%	-68%	-56%	-57%	-59%	-54%	-34%	-45%
Lääne-Viru mk	-2 662	-749	-1 306	-2 022	-4 082	-5 522	-7 759	-6 259	-74%	-37%	-43%	-53%	-63%	-62%	-55%	-49%
Lääne mk	-636	-1 063	-1 609	-4 694	-3 771	-2 884	-4 978	-4 380	-63%	-69%	-53%	-79%	-54%	-41%	-44%	-46%
Valga mk	-2 892	-212	1 381	-1 164	-3 299	-4 408	-4 474	-1 930	-68%	-6%	65%	-39%	-59%	-71%	-58%	-27%
Viljandi mk	-289	101	-88	259	-948	-595	-1 059	202	-32%	15%	-8%	19%	-39%	-24%	-22%	8%
Võru mk	-1 149	-55	-225	-638	-688	-1 839	-1 748	-1 387	-46%	-5%	-14%	-31%	-27%	-54%	-42%	-42%
Jõgeva mk	-873	-455	-214	-923	-472	-863	-2 062	-570	-75%	-40%	-21%	-77%	-46%	-64%	-61%	-28%
Järva mk	560	422	-65	2	-26	-368	313	336	201%	104%	-17%	0%	-4%	-36%	53%	57%
Põlva mk	-81	180	185	191	137	91	45	-555	-18%	64%	41%	54%	23%	13%	4%	-45%
Hiiu mk	-193	-161	-287	112	8	-492	-1 145	-534	-89%	-86%	-93%	38%	1%	-37%	-42%	-29%
Rapla mk	-115	107	-119	101	-428	-347	832	-236	-48%	74%	-35%	45%	-59%	-62%	258%	-39%

Välisturistide ööbimised vähenesid pea kõikides maakondades, Võrumaal keskmiselt 33%.

Kui Võrumaa jaoks oluliselt välisturult, Läti turult saabujad on Eestis tervikuna 2022 ja 2019 aastate võrdluses kasvanud 12,5%, siis Võrumaal on Läti turistide ööbimiste arv kahjuks suurel määral vähenenud.

Visitestonia.com/puhkaeestis.ee andmebaasi statistika kohaselt tunneb Võrumaa turismipakkumiste vastu enim huvi siseturist, kellele järgneb Läti turg, vt alljärgnev joonis.

Joonis 4 Huvi Võrumaa turismipakkumiste vastu riikide lõikes. Allikas: EAS/Kredex ühendasutus.

Tabel 6 Eesti elanike ööbimisega sisereisi kulutused. Allikas: Statistikaamet

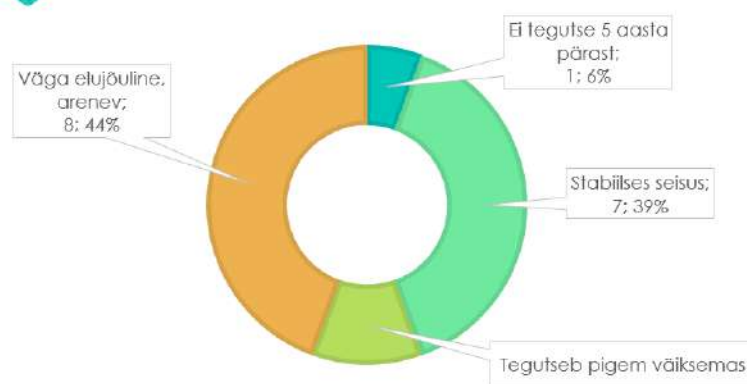
		2019	2020	2021
Ööbimisega sisereisi kulutused, eurot	Kokku	132,75	153,99	177,47
	Tööreis	143,27	165,97	187,45
	Puhkusereis	166,12	180,06	213,41

2021. aastal oli Võru maakonnas kokku 71 270 majutajat, neist 67 074 siseturisti (allikas: Statistikaamet). Arvestades sise- ja välituristide ööbimisega reisi kestel tehtavate kulutuste määraga, jätsid turistid eelmisel aastal Võru maakonda **13-15 miljonit eurot**.

Võrumaa Partnerluskogu piirkonna turismiteenuse pakkujate hulgas läbi viidud küsitluse tulemused.

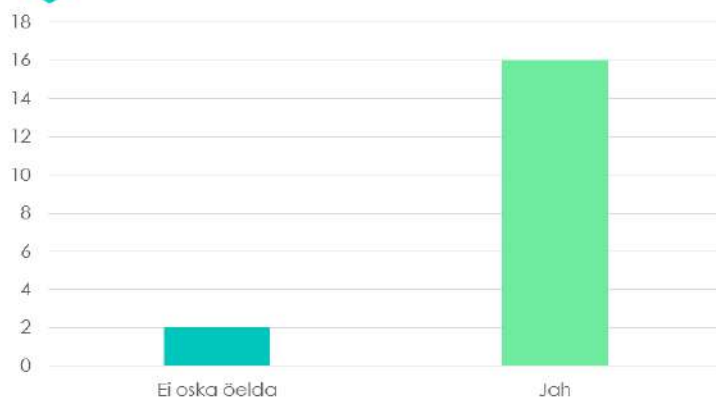
Järgnev ülevaade kajastab kõiki veebiküsitluse küsimusi ja vastused on esitatud joonistena ning täiendavate tekstiliste kommentaaridega.

1. Kui elujõuliseks te hindate oma turismiettevõtet 5 aasta pärast?

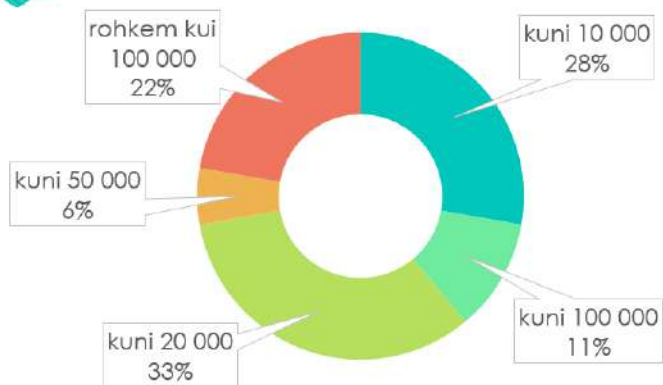
83% vastanutest hindas viie aasta perspektiivis oma ettevõtte seisu väga elujõuliseks või stabiilseks.

2. Kas kavatsete investeerida oma turismiettevõtte arengusse lähema 5 aasta jooksul?

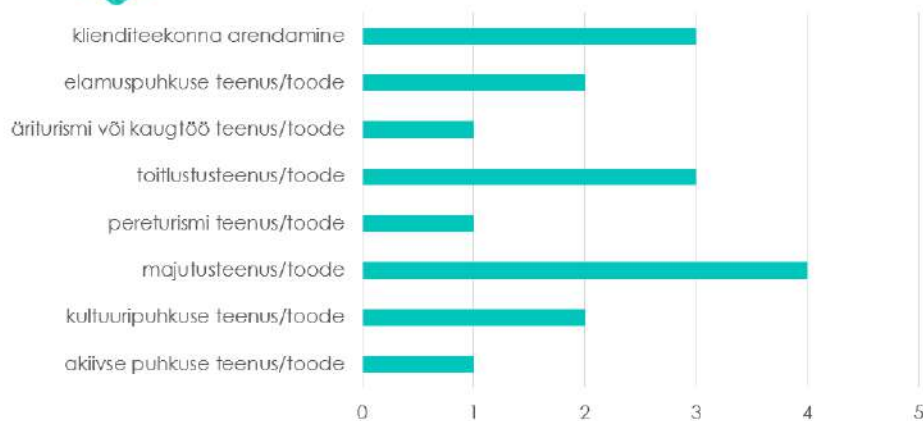
89% vastanutest kavatses lähiaastatel investeerida ettevõtte arengusse.

3. Milline on kavandatava investeeringu maht?

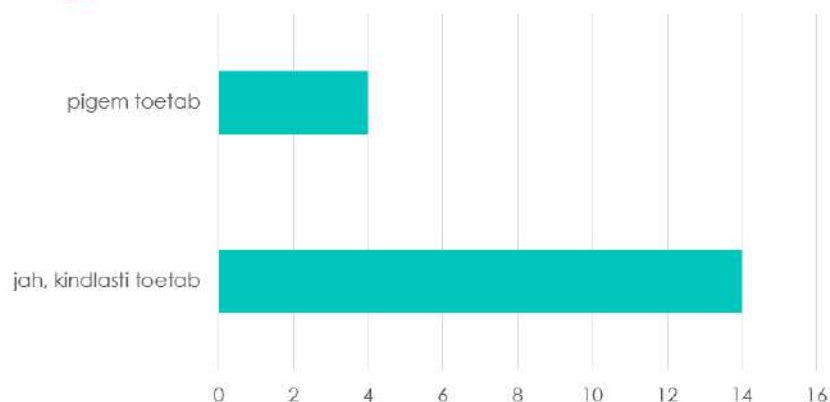

Kolmandik ettevõtjatest kavaseb investeerida ettevõtte arengusse 50 000 eurot või enam.

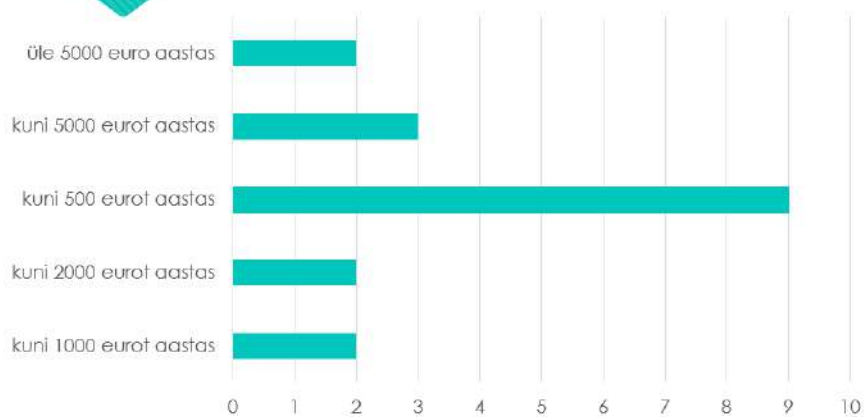
4. Millise teenuse/toote või külastusteevõrgu osa arendamisse plaanite investeeringu suunata?

5. Kas kavandatav investeering toetab Võrumaa kui turismi sihtkoha eristumist ja motiveerib sihtgruppe Võrumaad külastama?

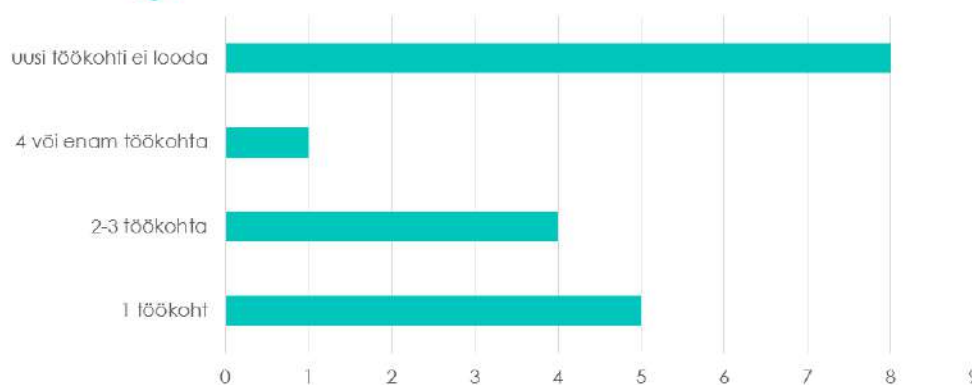

6. Millises mahus kavandate iga-aastaseid turunduskulusid oma ettevõttes?

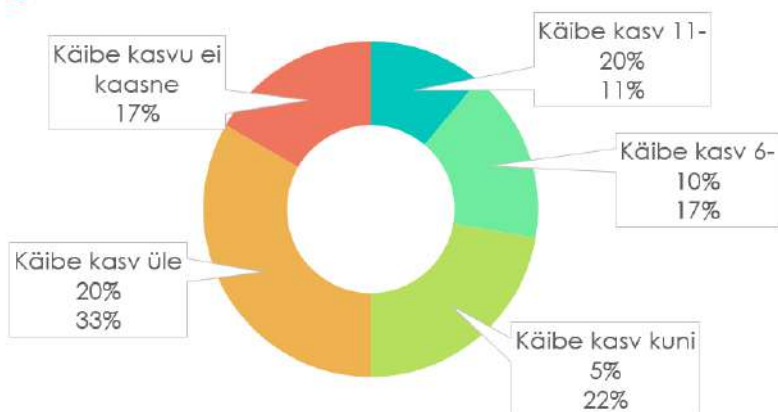
Kavandatavad turunduskulud on üle poolte vastajate hinnangul alla 500 euro aastas.

7. Mitu töökohta aitab plaanitava investeringu teostamine luua?

44% vastanutest hindab, et investering ettevõtte arengusse ei too kaasa täiendavate töökohtade loomist. 28% vastanutest peab võimalikuks kavandatava investeringu tulemusel luua 1 töökohta. Samuti 28% hindab, et investeringu teostamine võimaldab luua 2 või enam töökohta.

8. Missuguses ulatuses prognoosite ettevõtte käibe kasvu plaanitava investeringu realiseerumisel?

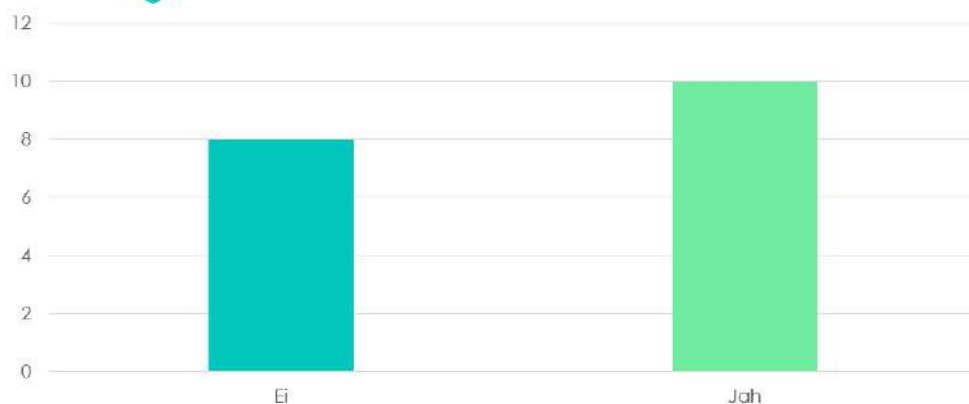

Käibe kasvu üle 10% prognoosib plaanitava investeringu toel 44% vastanutest.

9. Millistest toodetest ja teenustest on teie hinnangul Võrumaal kui turismi sihtkohas puudus, et suurendada piirkonna küllastamise motivatsiooni?

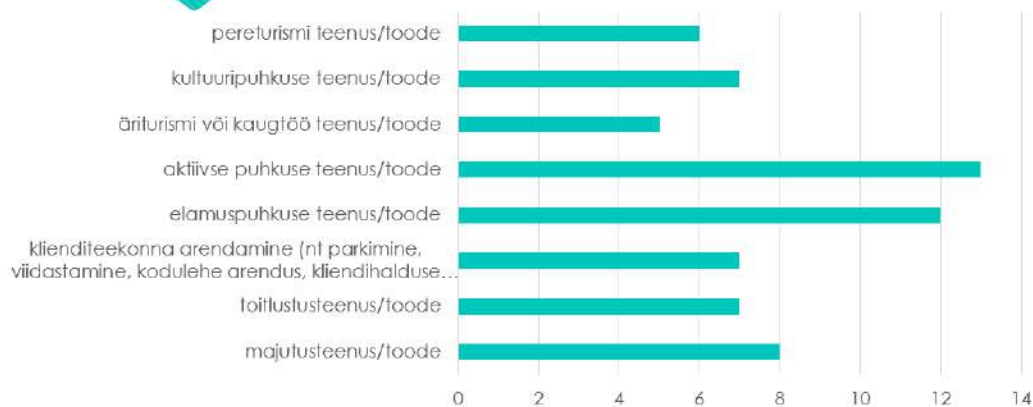
- Sündmused aastaringelt**, sh suursündmused, suuremad üritused, festivalid igal aastaajal (4)
- Võrumaal on puudus **elamuskeskusest, atraktsioonist**, kus lastega perel ka halva ilmaga tore olla (nt: Ahhaa keskus või Lottemaa) ja korralik spaa/veekeskus (4).
- Ööbimiskohad äärealadel, kodumajutus, **majutus**, hotellid 50+ inimesele (4)
- Toitlustusega** on (suvekuudel) kehvasti, tegelikult isegi aastaringelt. Suvel hakkab see lihtsalt rohkem silma kuna rahvast on kõvasti rohkem ringi liikumas. (3)
- Aktiivne tegevus iga ilmaga**, sport, ja ekstreem rohkem pilti Võrumaal (2)
- Puudu on **elamusprogrammidest**, töötubadest ja võimalustest ise käed külge lüüa- elamusturismi võimalustest. (2)
- Juhitud retked, matkad**, temaatilised **marsruudid** (sh nt kaunid aiad) (2)
- Võiks olla **päevaseid ekskursioone** Võrumaa küllastajatele, kes majutuvad erinevates majutuskohtades. Buss võtaks hommikul peale, ning õhtul või pealelõunal tagasi, nagu on paljudes lõunamaa suvituskeskustes. Vähemalt võiks seda kuus korra proovida ja kui sobib, siis saaks juba edasi areneda.
- Esmalt oleks vaja taastada omavaheline info ja koostöö, mis on viimastel aastatel languses
- Võrumaa vajab brändi arendamist, ühtse visuaali ja väärtustega, mida turismiettevõtjad saaksid kasutada.
- Stabiilne internet
- Giidid
- Vaatamisväärsused
- Elamusturism ideel: "Räpo Vunki "

10. Kas olete teadlikud Leader piirkonna programmist ja toetusmeetmetest?

Üllatuslikult suur osa respondentidest ei olnud teadlikud Leader programmist ja toetusmeetmetest.

11. Milliseid turismiteenuste ja toodete arendusvaldkondi, mis suurendaks Võrumaa atraktiivsust sihtkohana, peaks teie hinnangul Leader programmist toetama?

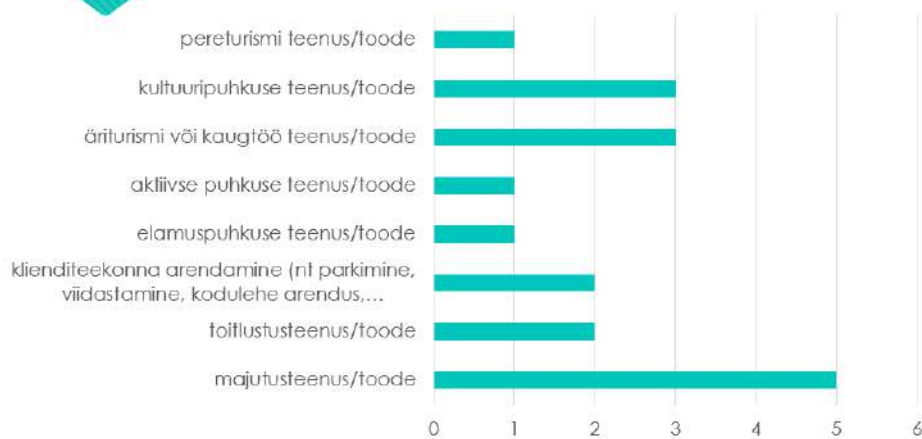
Tooge palun välja oma valiku argumendid

Tsitaadid vastustest:

- Puudu on rosinaid, mida kõik teaksid ja tahaksid näha a la Tuuletorn Hiiumaal, Lottemaa Pärnumaal, Kreenholm Narvas, Iloni Imedemaa Haapsalus, Sibulatee Peipsi ääres. Sihtkoha valikul näiteks planeerin reisi mingi tegevuse järgi. Soovin nt külastada Ahhaa keskust ja selle järgi planeerin oma puhkuse ööbimiskoha ja söögipeatused. oleks tore kui õlg alla panna veekeskusele või mõnele huvitavale elamuskeskusele, kus oleks tegevust ka halva ilmaga. See toetaks aastaringset turismi ja pakkumisi (3)
- Puudu on üle-eestilise kõlapinnaga sündmused. "Rahvast on vaja saada piirkonda võimalikult palju ja aastaringset. Sellest võidavad kõik, pole konkurente vaid toetatakse teineteise tegevusi". See toetaks aastaringset turismi ja pakkumisi t. Mõned suuremad üritused tooksid piirkonda turiste ka paljudele teistele turismiasutustele. (3)
- Inimesed on sõltlased, kestvusspordi üritustele osalema, see on ravimatu haigus :) ja maailma üha rohkem nakatub sellesse. Kõik ei peagi tahtma osaleda kuid just reklaamida on seda karmi värki vaja. See kes tahab rohkem pehmeid väärtusi, seda need hullud teemad ei sega, vaid tekitab hoopis usaldust ja huvi piirkonna vastu. Sporditurism on kiirelt kasvav trend.
- Kaugemalt tulevatel inimestel pole võimalik piirkonda pikemaks ajaks jääda kui puudub korralik majutuskoht.
- Elamispuhkus: inimesed soovivad kogeda elamusi ja see on atraktiivne turismi suund nii peredele kui ka äriturismi valdkonnas. Pereturism on samuti tähtis valdkond, kuna eelkõige suvisel hooajal liigub palju siseturiste peredena.
- Aktiivse puhkuse teenused: Võrumaal on väga hea potentsiaal nii matkaradade kui ettevalmistatud suusa- ja jooksuradade näol. Unikaalsed looduväärtused pakuvad inimestele huvi kogeda unustamatuid elamusi. Selles valdkonnas loob küll RMK võimalusi, kuid turismi teenuseid ja tooteid loovad eelkõige kohalikud ettevõtted. Leader saaks siin toetada teenuste ja piiriüleste projektide arendamisel.
- Äriturism on hea võimalus ühendada sellega erinevaid turismi vorme, nt elamusturism. Kaugtöö teenuste arendamine võimaldab Võrumaale tuua äriturismi ja võimaldab Võrumaalt pärit kuid pigem Tallinnas ja Harjumaal elavaid inimesi tuua tagasi Võrumaale.
- Klienditeekonoma arendamine- viidastamine ja veebiteenuste arendus on toetavad tegevused eeltoodud ideede elluviimisel
- Järveäärsetes kohtades võiks olla erinevaid tegevusi(paadid, supilauad, vesirattad, suured maled, kated, väljõusaal jm

- Meie piirkonnas raadiusega 30 km on vaid üksikud majutuskohad ja puudulik on ka toitlustus. Lisaks on vähe võimalusi aktiivseks puhkuseks.
- "Tuleb küsida, miks keegi tuleks Lõuna-Eestisse:1) linlastest korteri inimesed peredega... looduse rüppe puhkama2) suurürituste külastajad - vajavad toitlustus, majutust3) firmad - töö ja puhus käsi käes, ehk et paljud sooviksid tiimiga tulla et miskid tööülesanded tehtud saaks ja siis sooviksid ka majutus/toitlustus/elamusturism"
- Aktiivne perepuhkus (teenused ja tegevused) - sellel on suur arengupotentsiaal
- Kasutada turismitalu /Räpo turismitalu/, Kalporo ürgoru ning selle edasiantavat võimsust. Eriti head, ainulaadset geograafilist linnalähedast asukohta, Võru vallas, puhkuse ja töötulemuste edus kõigi heaolus. Seotuna maaelu kui elamiskeskonna väärtustamisel. Tervikuna ka Võrumaa ja Eesti jätkusuutlikkuse rahvuslikus arengus, majanduslikus sissetulekutes.

12. Milliseid turismiteenuste ja toodete arendusvaldkondi, mis suurendaks Võrumaa atraktiivsust sihtkohana, ei peaks teie hinnangul Leader programmist toetama?

Tooge palun välja oma valiku argumendid

Tsitaadid vastustest:

- "Hotellid (majutus üldiselt) on vähese lisaväärtusega magalad ilma milleta ka päris ei saa aga...Nad on puugid ürituse korraldaja seljal. Kui on hea üritus siis kohe tõstavad hinda aga üritusele ei anna juurde midagi. (nõudlus suur... aga tänu kelle?) Tegelikult lähebki tänu majutusasutuste hinnarallile osaleja kogukulu märgatavalt suuremaks ja see võib olla probleem."
- Kuna majutuskohiti on, aga sinna ümber tegevust ja head toitu on vähe pakkumises
- Majutus pole valdavalt külastuspõhjus, tullakse mudel põhjustel ja siis tarbitakse majutusteenust kui baasteenust.
- Võrumaal on piisavalt majutusteenuse ja toitlustusteenuse pakkujaid.
- Ainult majutuse pärast vaevalt, et keegi soovib Lõuna-Eestisse tulla... midagi peaks lisaks olema või majutus peaks olema loomulik ja kaasnev teenus
- Kultuuriturismiga peaks riik tegelema.
- Arvan, et elamusi ja kultuuri on piisavalt.
- Ei näe, et äriturism oleks oluline valdkond.
- Klienditeekonna arendamine võiks olla osa sinu ettevõtte plaanist ja ei ole nii kulukas, kui uue toote arendamine.
- Kõik valdkonnad on olulised.
- Toetada toimivaid ja vajalikke tegijaid
- Keskenduda olulisele, vastavalt järk-järgulisele arengule, mõistlikus kokkuhoius.
- Ei tahaks ühelegi heale ideele või mõttele kriipsu peale tõmmata.
- Mitmekesisus rikastab
- Teemadel on suur arengupotentsiaal

Võrumaa turismiettevõtjate fookusgrupi kokkuvõte

Võrumaa turismiettevõtjate fookusgrupis osales seitse turismiteenuste pakkujat ja fookusgrupi arutelu toimus 19. 10.2022 kell 14.00 – 15.30 Võrumaa Partnerluskogu ruumides. Esindatud olid erinevaid teenuseid (aktiivne puhkus, majutus, toitlustus, elamusteenused, atraksioonid) pakkuvad organisatsioonid. Osalejate nimekirjaga on võimalik tutvuda MTÜ Võrumaa Partnerluskogus.

Osalejatele tutvustati ülevaatlilikult muutusi turismistatistikas 2019. ja 2022. aasta võrdluses ning Võrumaa turismiettevõtjate hulgas läbi viidud veebiküsitluse tulemusi eesmärgiga saada täiendavaid kommentaare ja arvamusi.

Majutusteenuse osas olid erinevad arvamused – ühelt poolt on majutusteenuse pakkumist vähe, seda eriti sündmuste ajal ja suuremate gruppide majutamiseks, teisalt on turule lisandunud palju eraisikutest majutusteenuse pakkujaid, kes müüvad teenust veebipõhiste müügiplatvormide kaudu.

Ühine oli arvamus, et ebapiisavalt on sündmuseid, mis motiveeriks piirkonda reisimist, mis toetaksid ja tooksid esile piirkonna eripära, motiveeriks erinevaid sihtgrupe piirkonda külastama ja pikendaks hooaega. Probleemiks on ka koordineerimatus, mis toob kaasa olukorras, kus samal ajal toimub mitu samale sihtgrupile suunatud sündmust. Võrumaale sobiks massiürituste asemel pigem eksklusiivsemad sündmused, mis on suunatud täpselt sihitud sihtgrupile, kvaliteeti hindavale maksujõulisele kliendile.

Puudus on programmide, tegevustest, millega sisustada pikemalt kohal viibivate külastajate aega, puudu on temaatilistest marsruutidest, mida pakkuda välja kas iseseisvalt avastamiseks või koos giidi või retkejuhiga läbimiseks.

Värskendamist vajaks nii Võrumaa bränd kui mitmed traditsioonilised sündmused. Täiendavalt on vaja värskaid ideid, lugusid, tooteid, elamustooteid, sündmuste sarjasid ja pakette.

Uue algatusena on ettevõtjate/teenusepakkujate koostöös arendamisel Haanjas kogu pere keskuse kontseptsiooni arendus, mis looks külastusmotivatsiooni ja pakuks tegevust aastaringsest. Kontseptsioonile tiheda väärtusliku sisu andmiseks on vaja tegelda tootearendusega.

Arendamist vajab Võrumaal ka klienditeekond, mille raames on vajalik parandada viidastust, parklaid, ligipääsetavust objektidele, info ligipääsetavust (nt läti keeles kodulehed), elektriautode laadimiskohad, toiduautomaadid kohaliku toidu müügiks.

Kokkuvõttes kinnitas fookusgrupp ettevõtjate veebiküsitluse tulemuste asjakohasust ja paikapidavust. Turismisektor vajab ja ootab väga Leader toetusmeetmete avanemist oma arendusplaanide elluviimiseks. Sektor ootab viimastel aastatel soiku jäänud maakondliku turismikoordinatsiooni elavnemist, koostöö korraldamist ja arenduste initsieerimist.